

Hodnocení činnosti PhDr. Věry Radvákové v letech 2009–2012

a vyjádření k doktorské disertační práci *Interpretace textu na gymnáziu*

PhDr. Věra Radváková od 1. 9. 2009 do 31. 8. 2012 úspěšně naplnila doktorský studijní program *Specializace v pedagogice*, a to studijní obor *Teorie vzdělávání v bohemistice*. Jako školitel mohu konstatovat, že individuální studijní plán a především harmonogram plánovaných zkoušek včetně jazykových byl realizován, rovněž kandidátka ve stanoveném termínu odevzdala svou disertační práci *Interpretace textu na gymnáziu*. V tomto období celkově publikovala zhruba 15 publikačních jednotek (viz příložená bibliografie uchazečky), účastnila se několika konferencí s mezinárodní účastí či participovala na projektu GA ČR č. 406/09/1479 *Celoživotní učení v kontextu vývoje venkovského prostoru v ČR*. Její výuková činnost probíhala zejména na Gymnáziu Jana Nerudy v Praze (0,5 úvazku), vedle toho do roku 2011 působila rovněž na částečný úvazek na Institutu vzdělávání a poradenství České zemědělské univerzity v Praze, kde vedla semináře o jazykových projevech a semináře k bakalářským pracím. Od roku 2011 přestoupila z této univerzity na Vysokou školu ekonomickou, kde řídí diplomové semináře a semináře věnované přípravě vědeckých textů a jejich prezentaci. Ve své pedagogické praxi, v jejímž rámci absolvovala i zahraniční stáže ve Francii (Erasmus) a v Rakousku (mezinárodní seminář), tak úspěšně spojila středoškolské a vysokoškolské působení, a proto si empiricky mohla ověřit nosnost svých badatelských témat, kde se soustředila na otázky univerzity třetího věku, mezigeneračního a celoživotního vzdělávání, problematiku textové gramotnosti a čtenářských kompetencí vedoucích k funkčnímu porozumění uměleckému a odbornému textu. Dr. Radváková se dlouhodobě specializuje na literární didaktiku, konkrétně na oblast interpretace uměleckého textu a vyučovacích metod v středoškolské praxi. Kolegyni si rovněž pamatují ze společného působení na Katedře české literatury a literární vědy na FF UK v Praze na přelomu 80. a 90. let minulého století, kde patřila k nejoblíbenějším pedagogům proto, že se systematicky a pragmaticky – bez zbytečného teoretizování – zaměřovala na přípravu budoucích češtinářů pro výkon své budoucí středoškolské profese.

Všechny tyto důvody vedly k volbě tématu disertační práce, které se posléze i po konzultaci s předsedou oborové rady prof. PhDr. Viktorem Viktorou, CSc., zúžilo na *Interpretaci textu na gymnáziu*. Za přínosné pro formulaci problémových okruhů lze považovat také možnost konzultací s jedním z našich nejzkušenějších literárních didaktiků, doc. PaedDr. Jaroslavem Tomanem, CSc. Práce, která je kompozičně rozdělena do čtyř základních kapitol (*Základní východiska pro výzkum interpretace literárních textů na gymnáziu; Diachronní pohled na problematiku interpretace literárních textů; Interpretace literárních textů v rámci didaktiky předmětu Český jazyk a literatura a Výzkum*), se rozpadá na část teoretickou a aplikačně-didaktickou. Zatímco první kapitola objasňuje pojem interpretace z hlediska kulturní komunikace a poté se konkretizuje termín tzv. školní (didaktické) interpretace, druhá kapitola zprostředkuje stručný, někdy až příliš taxativní výčet metod interpretace. Třeba upozornit, že zde byla opominuta právě didaktická využitelnost těchto metod a orientací. Radváková nevynechává ani nejsoučasnější poststrukturalistické impulsy – dnes už klasický a hojně kritizovaný derridovský dekonstruktivismus či francouzskou manuskriptologii (tzv. genetickou kritiku) studující narůstání „smyslu“ textu v diachronním procesu grafické realizace. Myslím, že je možné se ztotožnit se závěrem W. Isera, že na přelomu 20. a 21. století byla opuštěna zásada o textu jako o uspořádané a čitelné struktuře, dešifrovatelné pečlivým čtením (už klasická filologie tvrdila, že

interpretace je uměním pomalého čtení a dokonce strukturalista Wellek ještě v 80. letech kritizoval dekonstrukci za to, že neguje pojetí interpretace chápané jako regulativní proces směřující k pravdivému porozumění textu).

Myšlenkové těžiště práce jednoznačně spočívá v třetí a čtvrté kapitole, interdisciplinárně orientované k problematice tzv. školní interpretace – k sondám vedoucím ke zjištění, jak vypadá momentální stav v oblasti umělecké interpretace v hodinách předmětu Český jazyk a literatura na gymnáziích. Zároveň jsou zde cenné partie o komplementárně propojeném vztahu takto pojímané interpretace k čtenářské gramotnosti jako schopnosti, kompetence porozumět různým typům textu a získané „informace“ využít k rozvoji svých schopností. Nejsem specializovaný didaktik či teoretik masmédií a globální komunikace, v této souvislosti odkazuji na recenzní postřehy doc. J. Tomana a doc. D. Bíny, s nimiž se ztotožňuji. Jde tu také o otázku, zda získaná statistická data z dotazníkových šetření mohla reprezentovat závěry podporující vhodnost té či oné metody. Kandidátka podle mého názoru upozornila, že i přes módní volání po práci s textem tato aktivita není v konkrétní praxi stále adekvátně zakotvena a že text samotný se stává jakýmsi „ilustrativním pendantem“ předem stanovených tezí, tudíž že literární výuka v podstatě zásadním způsobem nerozšiřuje rozvoj čtenářské i informační gramotnosti. Literární didaktika místo teoretického experimentování by se měla vrátit ke klasickým filologickým metodám a ty stále poměřovat podle současných podmínek. Každá metoda má totiž tři fáze své recepční existence: 1. teoretickou manifestaci, 2. literárněhistorickou realizaci a 3. generální rozšíření v didaktické, školní praxi, kterou lze považovat za nejvyšší rovinu. Jen málo teoretických metod našlo využití ve školní praxi a vždy tu bude platit koncepční rozpor mezi klasickým, didaktickým přístupem, který už dopředu počítá s jistou normativností, a moderní interpretací rozkrývající estetickou hodnotu prostřednictvím hledání či odhalování co největšího počtu významů. Je možné, že budoucí školská praxe bude relativizovat „fetišizaci textu“ jako absolutního cíle a jediného prostředku žákovy kultivace. Spíše půjde o to, jaké místo konkrétní text zaujímá v systému tzv. literární kultury, tj. komplexně budovaného (po)vědomí o literatuře, v literárním životě v nejrůznějších časoprostorových horizontech (což samozřejmě nelze redukovat na proměnlivý poměr „racionálního“ a „uměleckého“ jako stanovení „zlaté, střední cesty“). Tyto otázky však přesahují možnosti práce, která i přes svá určitá (a nutná) zjednodušení představuje využitelný příspěvek k modernizaci literární výchovy z pohledu soudobých didaktických teorií.

Práce dr. Radvákové vyplývá z dlouholeté pedagogické činnosti, je sympatickým pokusem ověřit nosnost některých interpretačních metod v hodinách předmětu Český jazyk a literatura. Celkově i přes její nedostatky ji hodnotím jako standardní typ vědeckého výstupu, který naplňuje kritéria kladená pro tento vědecký stupeň. V empirické části ji považuji za velmi zdařilou už jen tím, že otevírá některé problémy moderní literární výchovy v době masmediální komunikace a počítačových technologií, které jsou jen zdánlivě se záměry literární výchovy kontradiktorní. Proto doporučuji tuto práci k dalšímu řízení, v případě úspěšného průběhu a výsledku státní doktorské zkoušky a samotné obhajoby doporučuji udělit autorce vědeckou hodnost Ph.D.

V Praze 17. 1. 2013

prof. PhDr. Miloš Zelenka, DrSc.

školitel